

Н. В. Рубель, О. Ю. Винник,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ В ІНШОМОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті розглянуті теоретичні аспекти застосування інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх екологів до професійного спілкування в іншомовному середовищі. Проаналізовано роль і значення іншомовної професійної підготовки у процесі професійної підготовки майбутніх екологів. Визначено шляхи підвищення ефективності підготовки майбутніх екологів до професійного спілкування в іншомовному середовищі через застосування інтерактивних методів навчання у процесі цієї підготовки.

Ключові слова: професійна підготовка майбутніх екологів, іншомовна професійна підготовка майбутніх екологів, іншомовне професійне спілкування майбутніх екологів, інтерактивні методи навчання.

THE USAGE OF THE INTERACTIVE METHODS IN THE PROCESS OF FUTURE ECOLOGISTS' TRAINING FOR FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL COMMUNICATION

This article deals with the specific features of the process of future ecologists' training for foreign language professional communication. The role and the place of foreign language professional training in the process of future ecologists' professional training have been defined. The efficient ways of the of the process of future ecologists' training for foreign language professional communication have been characterised. The role of interactive methods of foreign language learning has been defined. The efficient ways of the interactive methods of teaching usage in the process of future ecologists' training for foreign language professional communication have been analysed. Special attention is given to the interactive method of teaching – role-play. The specific features of these method usage in the process of future ecologists' training for foreign language professional communication have been analysed.

Key words: future ecologists' professional education, future ecologists' foreign language professional training, future ecologists' foreign language professional communication, interactive methods of teaching.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ЭКОЛОГОВ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ ОБЩЕНИЮ В ИНОЯЗЫЧНОЙ СРЕДЕ

В статье рассмотрены теоретические аспекты использования интерактивных методов обучения в процессе подготовки будущих экологов к профессиональному общению в иноязычной среде. Проанализированы роль и значение иноязычной профессиональной подготовки в процессе профессиональной подготовки будущих экологов. Определены пути повышения эффективности подготовки будущих экологов к профессиональному общению в иноязычной среде с использованием интерактивных методов обучения в процессе этой подготовки.

Ключевые слова: профессиональная подготовка будущих экологов, иноязычная профессиональная подготовка будущих экологов, иноязычное профессиональное общение будущих экологов, интерактивные методы обучения.

Постановка проблеми. Інтеграція України в світову спільноту зумовила значне зростання інтересу до вивчення іноземних мов як засобу обміну інформацією. Сучасні умови розвитку, розширення та поглиблення міжнародних контактів вимагають від майбутнього фахівця високого рівня володіння іноземною мовою, особливо іноземною мовою професійного спрямування. Саме високий рівень володіння іноземною мовою професійного спрямування дозволяє майбутньому фахівцю достойно конкурувати не тільки на вітчизняному ринку праці, але й за кордоном.

Особливо актуальним і необхідним на нашу думку є належний рівень володіння іноземною мовою майбутніми екологами. Адже сучасність характеризується не тільки високим рівнем наукового прогресу, але й значною кількістю екологічних катаклізмів як наслідків того ж прогресу. Майбутня професійна діяльність еколога не може бути обмежена кордонами однієї країни, що вимагає від фахівця такого рівня володіння іноземною мовою, який дозволив би йому вільно спілкуватися в іншомовному середовищі на професійні теми, вирішувати екологічні проблеми як в Україні, так і за кордоном. За таких умов важливим і необхідним є підвищення ефективності професійної підготовки екологів, а також вивчення іноземної мови як складової цієї підготовки. Галузевим стандартом вищої освіти України визначено головні завдання підготовки майбутніх екологів в умовах входження її до Європейського та міжнародного простору. Одним із таких першочергових завдань є формування готовності до здійснення ефективної комунікаційної взаємодії в умовах іншомовного професійного середовища, тобто до професійного спілкування в іншомовному середовищі [1].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема впровадження інтерактивних методів навчання з метою підвищення ефективності іншомовної професійної підготовки майбутніх екологів є досить актуальною у системі сучасної освіти, адже велика кількість методів навчання часто зумовлює виникнення труднощів у виборі оптимально ефективного. Питаннями застосування цих методів для іншомовної підготовки фахівців досліджували багато науковців. Але, особливості застосування цих методів для оптимізації іншомовної професійної підготовки майбутніх екологів у процесі їх професійної підготовки висвітлені у наукових дослідженнях не в повному обсязі.

Метою даної статті є висвітлення окремих теоретичних аспектів застосування інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх екологів до професійного спілкування іншомовному середовищі.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз праць за темою дослідження засвідчує, що різні аспекти проблеми підготовки майбутніх фахівців до професійного спілкування в іншомовному середовищі в Україні висвітлювали: О. І. Куліш, Л. І. Морська, М. М. Галицька, Т. В. Глазунова, Т. В. Алексеева, М. І. Лісовий, Н. А. Сура, Л. П. Гапоненко, Ю. М. Друзь та ін.

Особливості професійної підготовки майбутніх екологів висвітлені у працях науковців: М. В. Симоновська, С. М. Старовойт, Н. В. Семенюк, І. П. Ковальчук, С. Д. Рудишин, Ю. А. Скиба, О. В. Плахотнік та ін.

Виклад основного матеріалу. Державна національна доктрина розвитку освіти в Україні визначила необхідність становлення освіти нового типу, що відповідала б потребам розвитку і самореалізації людини у нових соціокультурних ситуаціях і задовольняла потреби суспільства у фахівцях з глибокою професійною підготовкою, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння і впровадження інформаційних технологій, які володіють добре як рідною, так і іноземною мовами з метою спілкування у професійному середовищі, людей моральних та високоосвічених [7].

Сьогодні в Україні відбувається реформування освітньої системи, її кардинальне оновлення, спрямоване на досягнення визначених цілей. Основне завдання сучасної освіти – бути достатньо гнучкою до запровадження нових підходів, методів навчання, використання інформаційно-комп'ютерних та комунікаційних технологій щодо розвитку та підтримки освітніх навчальних про-

грам. Основним заходом освітньої педагогічної діяльності в цьому напрямі є застосування інноваційних методів, форм, засобів навчання, інтегральних курсів, розробка нових міждисциплінарних зв'язків на основі глобальних комп'ютерних комунікацій.

Іншомовна підготовка майбутнього еколога здійснюється у процесі вивчення студентами двох навчальних курсів іноземної мови: загального курсу іноземної мови (для англійської мови (General English)), та мови для спеціальних потреб, або професійного спілкування (для англійської мови (English for Specific Purposes)). Залежно від особливостей навчального курсу, викладач повинен обрати і певні методи, форми організації навчання, які будуть застосовані для оптимізації навчального процесу [15]. Правильний вибір методів та засобів навчання впливає як на здійснення процесу навчання так, і на його результат [5, с. 3].

Процес підготовки майбутніх екологів до професійного спілкування в іншомовному середовищі передбачає формування у них навичок та вмінь професійного іншомовного спілкування з іноземними колегами з метою обміну інформацією у своїй професійній сфері. Розширення міжнародних контактів України та необхідність налагодження співпраці у вирішенні різних екологічних проблем зумовлюють необхідність інтенсифікації у вивченні іноземної мови, а особливо іноземної мови професійного спрямування. Володіння іноземною мовою стало однією з найважливіших потреб професійної діяльності майбутнього фахівця, що зумовило необхідність напрацювання нових підходів до організації навчання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах [6, с. 1].

Донедавна основними методами викладання іноземних мов для немовних спеціальностей в нашій країні були – читання і переклад спеціальних фахових текстів. Реалізовувалася лише одна мета професійної підготовки майбутніх фахівців – інформативна, оскільки з чотирьох основних видів мовленнєвої діяльності (читання, письмо, говоріння, аудіювання) розвивався лише один – пасивний, орієнтований на «впізнавання» – читання. Ця методика викладання іноземної мови широко застосовувалася з цілком зрозумілих причин. Пояснюючи ситуацію, що існувала, С. Тер-Мінасова зазначає, що спілкування з народами інших країн було обмеженим, країна була відрізана від світу західних мов, і ці мови вивчалися як мертві – латинь або грецька. У таких умовах викладання іноземних мов на основі тільки письмових текстів звужувало комунікативні функції мови – головної, найбільш експліцитної, найбільш офіційної і соціально визнаної з усіх видів комунікативної діяльності – до пасивної здатності розуміти кимось створені тексти, а не створювати, не породжувати мову, хоча без цього реально спілкування неможливе [12, с. 12].

Сучасні освітні процеси зумовлюють нагальну потребу створення цілісної педагогічної системи, що передбачає оптимальне поєднання традиційних і новаторських підходів до проблеми підготовки майбутніх фахівців, загалом, та екологів, зокрема, до професійного спілкування в іншомовному середовищі, використання інноваційного досвіду інтердисциплінарних наукових розвідок. Серед новаторських підходів значної популярності набули інтерактивні методи навчання. Інтерактивне навчання – це такий вид діяльності, який передбачає взаємодію студента з навчальним середовищем, що слугує джерелом досвіду, який отримує студент [8]. Застосування цих методів дозволить ефективніше будувати навчальний процес в умовах сучасної вищої школи та забезпечувати успіх діяльності викладача [9, с.137]. Перевагами використання таких методів є: орієнтація на співпрацю викладача і студентів, активна участь студентів у навчальному процесі, творчий підхід до проведення навчальних занять, самостійна пошукова та дослідницька діяльність студентів [4, с. 125]. Значна кількість інтерактивних методів навчання дозволяє викладачеві обирати оптимальний для певної групи студентів відповідно до їх психологічних особливостей і завдань конкретного заняття. Серед найбільш розповсюджених: мозкова атака, метод групової дискусії, метод аналізу конкретної ситуації, рольові ігри. Характерними рисами таких методів є зміна взаємодії педагога і студента, а саме: активність студента повинна випереджати активність педагога. Так, за умови використання методу групової дискусії, характер і атмосфера колективного обговорення проблеми створюють умови для розвитку у майбутніх екологів навичок і вмінь стисло, лаконічно і логічно висловлювати свої думки, а також слухати думки інших, а потім відстоювати свої особисті погляди, навівши переконливі аргументи [14, с. 365]. Серед інтерактивних методів навчання значною популярністю користуються рольові ігри.

Використання таких інтерактивних методів навчання як рольові ігри сприяє залученню майбутніх екологів до колективної діяльності, що також позитивно впливає на їх підготовку до професійного спілкування в іншомовному середовищі. В. Філатов класифікує рольові ігри наступним чином:

- сюжетні, які вимагають тільки імітації відповідних дій, заданих роллю;
- ситуаційно-рольові, які мають можливості для часткової або повної імпровізації;
- ділові ігри [13, с. 27; 2].

Г. Скуратівська зазначає, що методика навчання іноземної мови у ВНЗ зазнала значних змін. Зокрема такі компоненти структурної основи змісту як мета, зміст, засоби, принципи, методи навчання, організаційні форми проведення занять. Серед інновацій вона виділяє застосування комунікативного методу і прийому ділової гри як провідних способів навчальної діяльності; поповнення системи принципів навчання принципами новизни, проблемності, ситуативності, поєднання індивідуального пошуку знань з навчальною роботою в колективі; впровадження комп'ютерних технологій. Впровадження зазначених інновацій дозволяє інтенсифікувати також і процес підготовки майбутніх екологів до професійного спілкування в іншомовному середовищі. Так ділова гра дозволяє максимально наблизити студента до реалій майбутнього професійного середовища, забезпечуючи реалізацію принципу єдності теорії і практики у навчанні, принципу свідомості і активності, принципу поєднання індивідуального пошуку знань з роботою в колективі, принципу сформованості навичок і вмінь пізнавальної, професійної і організаторської роботи [11, с. 7; 3].

Володіння іноземною мовою – це здатність майбутнього еколога працювати з іншомовною літературою за фахом, брати участь у бесідах та міжнародних конференціях, листуватись з іноземними партнерами, тобто майстерність застосовувати свої знання у власній професійній практичній діяльності. Це вимагає від викладача іноземної мови зосередити особливу увагу на використанні інтерактивних методів навчання: від навчання іноземній мові до навчання іншомовному мовленню, далі до навчання іншомовній мовленнєвій діяльності і, до навчання спілкуванню [10, с. 144].

У фахівців-екологів часто виникають проблеми у спілкуванні іноземною мовою у ситуаціях професійної діяльності, адже специфікою таких ситуацій є те, що спілкування здійснюється не просто з метою обміну інформацією, а й для швидкого і оптимального вирішення різних екологічних проблем. Для підвищення ефективності та інтенсифікації процесу іншомовної професійної підготовки майбутніх екологів необхідно використовувати найбільш ефективні форми, методи і засоби навчання, які б дозволили підготувати майбутнього фахівця-еколога до професійного спілкування в іншомовному середовищі на високому професійному рівні.

Висновки. На основі проведеного аналізу вважаємо, що домінування активних та інтерактивних форм і методів навчання у процесі підготовки майбутніх екологів до професійного спілкування в іншомовному середовищі, сприятиме «зануренню» їх у іншомовне середовище, і створить умови для розвитку таких професійно-важливих якостей майбутнього еколога, як ініціативність, самостійність, креативність, а також формуватиме у нього творчий характер мислення. Це, у свою чергу,

забезпечити здатність переносити одержані знання у нові професійні ситуації, вирізняти аналогічність у віддалених явищах, видавати необхідну інформацію у потрібний час, вміти правильно оцінити явище й обрати варіант вирішення проблеми.

Подальші дослідження. Перспективи подальших досліджень шляхів застосування інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх екологів до професійного спілкування в іншомовному середовищі можуть охоплювати аналіз закордонного досвіду реалізації таких методів та шляхи використання цього досвіду у процесі іншомовної професійної підготовки майбутніх екологів в Україні.

Література:

1. Галузевий стандарт вищої освіти МОНУ. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра і спеціаліста з напрямку підготовки «Екологія». – К.: МОНУ, 2005. – 12 с.
2. Друзь Ю. М. Педагогічні умови використання ділової гри в підготовці студентів до іншомовного спілкування: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Ю. М. Друзь. – К., 2000. – 18 с.
3. Колодцько Т. М. Innovative Methodologies and Techniques in Teaching English at High School // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка». Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 22-23 квітня 2010 р. «Міжнародна комунікація: мова-культура-особистість» / Т. М. Колодцько. – Острого: Вид-во НУ «Острозька академія», 2010. – Вип. 15. – С. 111–116.
4. Микитенко Н. О. Технологія формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю / Н. О. Микитенко. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. – 411 с.
5. Молоцька І. В. Організація самостійної роботи студентів / І. В. Молоцька. – Дніпропетровськ: Пороги, 2004. – 122 с.
6. Морська Л. І. Формування вмінь професійного спілкування англійською мовою у студентів факультету фізичного виховання: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02.01 «Теорія та методика навчання: германські мови» / Л. І. Морська. – Київ, 2001. – 20 с.
7. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26.
8. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А.С.К., 2005. – С. 192.
9. Раковська М. Застосування інтерактивних методів у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови / М. Раковська // Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі: 36. наук. праць / За ред. В. Т. Сулима, С. Н. Денисенко. Т. 2. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2007. – С. 137–138.
10. Різниченко А. Інтерактивні методи як частина особистісно-орієнтованого навчання / А. Різниченко // Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі: 36. наук. праць / За ред. В. Т. Сулима, С. Н. Денисенко. Т. 2. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2007. – С. 143–145.
11. Скуратівська Г. С. Навчання писемного англійського професійного мовлення студентів фінансово-економічних спеціальностей: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02.01.03. «Теорія та методика навчання: германські мови» / Г. С. Скуратівська – К., 2002. – 20 с.
12. Тинкалюк О. В. Використання професійно-орієнтованих текстів з англійської мови в процесі підготовки економістів до професійного іншомовного спілкування / О. В. Тинкалюк // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Спецвипуск «Сучасні технології в навчанні та вихованні у вищій школі». – Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2009. – С. 31–37.
13. Філатов В. М. Методическая типология ролевых игр / В. М. Філатов // Иностран. язык и шк. – 1988. – № 2. – С. 25–30.
14. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.
15. Judelman B.G. Knowledge Visualization: Problems and Principles for Mapping the Knowledge Space. M. Sc. Thesis. University of Lubeck, 2004. – 175 p. – Режим доступу: [http://www.gregjudelman.com/media/judelman Thesis2004.pdf](http://www.gregjudelman.com/media/judelman%20Thesis2004.pdf).

УДК [371.124: 81'243]:004(045)

Т. М. Северіна,

Гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ЛІНГВООСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Статтю присвячено проблемі формування інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх філологів в системі професійної підготовки.

Розкрито зміст поняття «інформаційно-комунікативна компетенція майбутнього філолога». З'ясовано основні характеристики лінгвоосвітнього процесу. Визначено особливості формування інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх учителів у лінгвоосвітньому процесі вищого педагогічного навчального закладу.

Ключові слова: інформаційно-комунікативна компетенція, інформаційно-комунікаційні технології, лінгвоосвітній процес, професійна підготовка, професійна компетентність.

FUTURE PHILOLOGISTS' INFORMATION-COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION IN THE LINGUISTIC EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

The article is dedicated to the problem of information-communicative competence of future philologists in the system of professional training.

The sense of the notion «information-communicative competence of future philologists» is cleared up. Major characteristics of linguistic educational process are clarified. Peculiarities of future philologists' information-communicative competence formation in the linguistic educational process of higher pedagogical educational establishment are defined.

Key words: information-communicative competence, information-communicative technologies, linguistic educational process, professional training, professional competence.

ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ В ЛИНГВООБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ВЫСШЕГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Статья посвящена проблеме формирования информационно-коммуникативной компетенции будущих филологов в системе профессиональной подготовки. Раскрыт смысл понятия «информационно-коммуникативная компетенция будущего филолога». Выявлены основные характеристики лингвообразовательного процесса. Определены особенности формирования информационно-коммуникативной компетенции будущих учителей в лингвообразовательном процессе высшего педагогического учебного заведения.

Ключевые слова: информационно-коммуникативная компетенция, информационно-коммуникационные технологии, лингвообразовательный процесс, профессиональная подготовка, профессиональная компетентность.